

Posudek na dizertační práci JUDr. et. Mgr. Petra Podlahy.

Humanitní demokracie Edvarda Beneše

Předkládaná dizertační práce JUDr. Petra Podlahy se týká tématu, které je často předmětem vášnivých debat o sporů, neboť se dotýká klíčového období vývoje československého státu v průběhu a po skončení druhé světové války a zejména jeho symbolu Edvarda Beneše. Zvolené téma či přinejmenším jeho dílčí aspekty sice již bylo předmětem zkoumání řady monografií a odborných studií, zdaleka však nebylo zpracováno vyčerpávajícím způsobem. Autorovi proto zbyl dostatečný prostor pro vlastní syntézu a zejména po formulaci vlastních názorů. Při zpracování dizertační práce využil již svoji práci diplomovou, kterou podstatným způsobem doplnil.

Práci začíná úvodem, který je vlastně kritickým pojednáním o pramenech a dosavadní literatuře a s jeho názory a hodnotícími soudy lze, až na drobné výjimky, souhlasit. Seznam použitých pramenů a literatury podává ostatně v závěru své práce a je možno konstatovat, že se mu podařilo shromáždit skutečně reprezentativní výběr. Otázkou tak vlastně jen zůstává, zda již byly skutečně vyčerpány všechny možnosti archivního výzkumu v našich a zahraničních archivech.

Co se týče zvolené metody, je Podlahova práce pokusem spojit přístupy právně historické a právně teoretické (zejména ve vztahu k Benešově postavení prezidenta v exilu a v poválečném období a ve vztahu k tzv. Benešovým dekretům) s přístupy obecně historickými (zejména ve vztahu k vývoji Benešových programových východisek). Považuji toto spojení za přínosné zejména proto, že autor se snažil zejména o vyváženost obou těchto přístupů a pokusil se též o teoretická zobecnění.

Práce Petra Podlahy je rozdělena na úvod, 4 obsahové kapitoly a závěr. Co se týče kapitoly o osudech Edvarda Beneše za druhé světové války, pak Podlaha podává konsistentní výklad a snad až na otázku uznání exilové vlády ze

strany USA, které je problematičtější, než jak se z československých pramenů zdá, je možno jeho závěry plně akceptovat. Správně si také podrobně všímá poobytu E. Beneše v USA na jaře 1939, kdy Beneš formuloval některé základní postuláty svého programu, vyjádřeného poté v práci *Democracy today and tomorrow*.

V kapitole o sociálních otázkách je podle mého názoru nejpřínosnější část věnovaná teoretickému zdůvodnění sociální revoluce. Autor se správně zabýval i kořeny Benešova myšlenkového vývoje z doby první světové války či první republiky. Části věnované česko-německým a česko-slovenským vztahům jsou poté podány standardním způsobem s využitím dosavadní literatury, ale oba problémy jsou tak závažné a rozsáhlé, že by vydaly na stejné obsáhlou monografii.

Také kapitola věnovaná hospodářským otázkám přináší řadu podnětných úvah, a to například ve vztahu ke konfiskacím, znárodněním a dalším zásahům do vlastnických práv. Podrobně a kriticky jsou také popsány a analyzovány Benešovy názory na nutnost „vědeckého“, plánovitého řízení národního hospodářství. Co se týká mezinárodních souvislostí, je jistě problémem, jak se zahraničně politická orientace na Sovětský svaz promítla i do ekonomických vztah se západem. Na druhé straně by však autor měl věnovat pozornost i diskuzím, které o znárodnění a plánování probíhaly v samotné Británii a které Beneše (a československý exil) nemohly neovlivnit.

V kapitole o politických otázkách dominuje otázka národní fronty, národních výborů a Prozatímního národního shromáždění. Podlaha prokázal svoji erudici právníka, všímá si však i širších společenských a politických souvislostí uplatňování právních a institucionálních forem. U vývoje Benešových názorů na stranický systém je však třeba upozornit na jistou nekonzistentnost Benešových názorů i na to, že své názory uzpůsoboval tomu, s kým o problému hovořil.

Na Podlahově práci nejvíce oceňuji snahu formulovat vlastní názory, které jsou často k politice a programovým úvahám Edvarda Beneše a celé československé válečné a poválečné politické scény kritické, avšak jsou založeny na věcných argumentech a na práci s prameny a literaturou. S většinou z nich se ztotožňuji, na některé mám poněkud jiné názory (například na problematiku Benešovy zahraničně politické koncepce či na otázku znárodnění). To je však věcí odborné diskuze, která by měla být vždy založena na věcných argumentech. Domnívám se, že Podlahova práce k takovéto diskuzi na mnoha místech vybízí.

Předkládaná rigorózní práce splňuje všechny požadavky kladené na tento typ prací a plně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 11. září 2006

Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.